

AALTJE VAN ZWEDEN
MATHIEU PATER

DE KRACHT VAN MUZIEK

VOOR KINDEREN EN
JONGEREN MET
AUTISME

MET EEN VOORWOORD
VAN JAAP VAN ZWEDEN

Lannoo
Campus

AALTJE VAN ZWEDEN & MATHIEU PATER

DE KRACHT VAN MUZIEK

VOOR KINDEREN EN JONGEREN MET AUTISME

**Lannoo
Campus**

D/2021/45/625 – ISBN 9789401481106 – NUR 770, 777

Vormgeving omslag: Adept vormgeving, Velsbroek

Vormgeving binnenwerk: Margo Togni, Renkum

Fotografie: Hans van der Woerd, Zwolle

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2020

Dit boek is een uitgave van Uitgeverij LannooCampus (Amsterdam en Leuven).
LannooCampus maakt deel uit van Uitgeverij Lannoo nv.

Eerste druk, 2021

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de uitdrukkelijk bij de wet bepaalde uitzonderingen mag niets van deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus

Postbus 23202

1100 DS Amsterdam (Nederland)

www.lannoo-campus.com

Vaartkom 41

3000 Leuven (België)

INHOUD

Voorwoord door Jaap en Aaltje van Zweden	6
1. De taal van muziek	10
2. Autisme, iedereen is uniek	27
3. Muziektherapie	38
4. Muziek en verbinding	61
5. Het geheim van muziek	71
6. Wetenschappelijk onderzoek naar de praktijk	84
7. Zelf aan de slag	101
8. Toegift	116
Stichting Papageno	119
Dankwoord	120
Literatuur	122

VOORWOORD

Ik ben op de opening van het Nordoff-Robbins Center for Music Therapy, een centrum dat al dertig jaar op de campus van de New York University is gevestigd en dat vandaag feestelijk wordt heropend. Ik ben veel te laat en val midden in het eerste optreden. Een pianist speelt met zijn ogen op het plafond gericht en ritmisch wiegend bovenlijf flarden Chopin, Mozart, Gershwin en Bach op onbegrijpelijk geniale wijze door elkaar heen.

Twee muziektherapeuten doen hun best zijn improvisaties op gitaar en drum te begeleiden maar moeten het al snel opgeven, zij kunnen hem niet volgen. Hoe werkt dat in zijn hoofd? Als de pianist nog altijd wiegend het bewonderende applaus ontvangt, wordt hij enthousiast opzijgeschoven door een jongen in smoking die zelfverzekerd de microfoon ter hand neemt. Luidkeels en swingend zingt hij een zelfgeschreven lied over het beklimmen van hoge bergen, het reiken naar de sterren en het waarmaken van dromen, wij zijn tenslotte in Amerika. Het publiek is zichtbaar ontroerd. Ineens ontstaat er rumoer achter in de zaal. Ik ben blijkbaar niet de enige late gast. De volgende spreker wurmt zich door het samengepakte publiek. As hij het podiumpje heeft beklommen, zie ik

het. Zijn haar is witgrijs, maar wat een uitstraling. Hij wordt aangekondigd als mister Robert de Niro.

Robert de Niro vertelt hoe zijn nu achttienjarige zoon Elliot een aantal jaar het centrum heeft bezocht. De kracht van muziek heeft toen een blijvende indruk op hem gemaakt. Er gebeurden geen wonderen maar langzaam maar zeker ging Elliot via muziek contact maken. Robert de Niro vervolgt met een vurig pleidooi over de magische kracht van muziek en over het belang van onderzoek daarnaar. Dat is nog eens een ambassadeur!

Aaltje van Zweden

Toen wij 25 jaar geleden te horen kregen dat onze zoon een ernstige en uitzichtloze vorm van autisme had, dachten wij: daar leggen wij ons niet bij neer. Toen Benjamin zeven jaar was, praatte hij nog steeds niet. Wij waren radeloos, het leek onmogelijk om contact met hem te leggen. Maar Benjamin hielp ons, zonder dat hij dat zelf wist. Hoe dat ging, en hoe Benjamin ons zelf in de richting van de muziek stuurde, lees je in hoofdstuk 3.

Het was ons ei van Columbus. Wilden wij Benjamin beter bereiken, dan moesten wij muziek als communicatiemiddel gebruiken. De zoektocht naar contact met Benjamin heeft ons een keur aan inzichten geboden. Dat hebben we nooit in de luwte gehouden. We hebben onze ervaringen gedeeld met lotgenoten en andere betrokkenen. Toen wij eenmaal de heilzame werking van muziek hadden ontdekt voor de niet-pratende Benjamin, was dan ook de basis gelegd voor Stichting Papageno. Twintig jaar geleden startte de stichting met muziektherapie voor kinderen en jongeren met autisme, bij hen thuis. Inmiddels rijden er ruim twintig gediplomeerde muziektherapeuten het hele land door om kinderen in hun eigen, veilige omgeving de wereld van de muziek te laten ontdekken. En dat is uniek in de wereld.

Muziektherapie heeft positieve effecten op het sociale gedrag en de communicatie van kinderen en jongeren met autisme en aanverwante beperkingen. Bij muziektherapie wordt muziek ingezet als middel om verschillende ontwikkelingsdoelen te bereiken, denk aan:

- het leggen en onderhouden van contacten;
- leren samenwerken;
- het ontwikkelen van spontaan spel;

- omgaan met veranderingen;
- het vergroten van zelfvertrouwen;
- het stimuleren van taalontwikkeling;
- het inzicht krijgen in de eigen gevoelens en die van anderen;
- het verbeteren van concentratie;
- het stimuleren van creatief denken;
- en het versterken van motoriek en coördinatie.

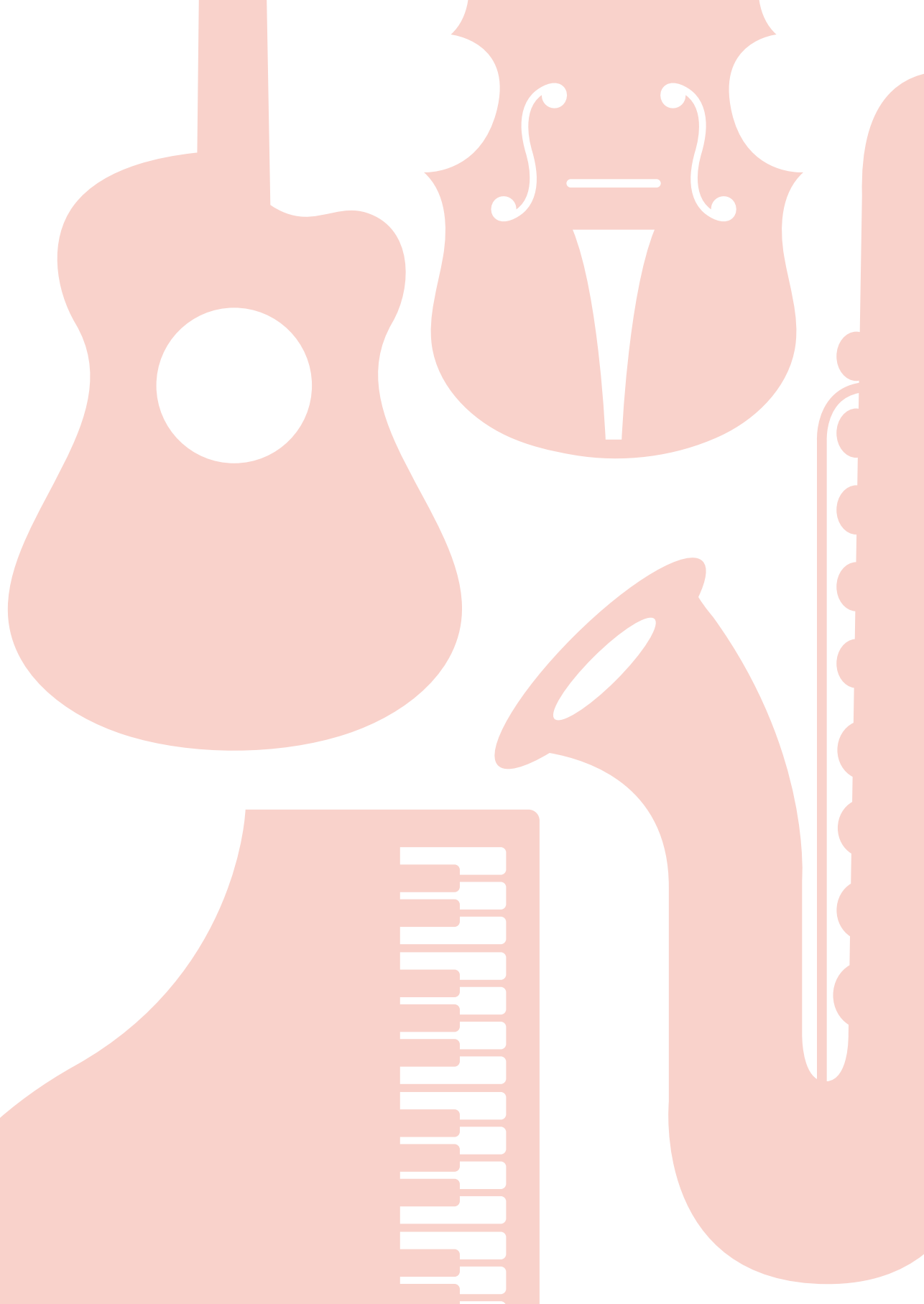
Het vakgebied van de muziektherapie staat enorm in de belangstelling. De meeste onderzoeken richten zich vooral op de sociale interactie en communicatieve vaardigheden van deze doelgroep. Ze bevestigen vaak het positieve effect van muziektherapie. Maar veel muziektherapeuten varen op hun intuïtie en dat is de reden dat Mathieu Pater, coördinator muziektherapie bij Stichting Papageno, wetenschappelijk onderzoek heeft gedaan naar de effecten en werkzame elementen van de muziektherapie, met als doel een onderbouwde muziektherapeutische behandelmodule op te stellen.

In dit boek worden recente kennis en inzichten rondom muziektherapie bij kinderen en jongeren met autisme en aanverwante stoornissen toegelicht. Naast een beschrijving van de achtergronden, wetenschappelijk onderzoek en uitvoering van behandelmethoden is er aandacht voor de diversiteit van de doelgroep en behandeling in verschillende settings. Daarbij wordt door de vele casusbeschrijvingen de klinische praktijk helder geïllustreerd. Door het delen van verrassende inzichten en inspirerende praktijkvoorbeelden is deze publicatie ook interessant voor iedereen die meer wil weten over hoe muziek gebruikt kan worden als middel om kinderen en jongeren met autisme te helpen ontwikkelen.

De transformerende kracht van muziek kan door iedereen gebruikt worden om te ontspannen, contact te maken én te leren.

Jaap en Aaltje van Zweden

1 DE TAAL VAN MUZIEK

Muziek wordt met regelmaat omschreven als een universele taal. Het maakt niet uit waar je vandaan komt of wat je leeftijd is, muziek doet iets met ons. We snappen het van nature, zonder dat we ons dat vooraf eigen moeten maken. Heel lang geleden gebruikten mensen muziek al om met elkaar over grotere afstanden te communiceren. Hiervoor werden hoorns en trommels gebruikt maar ook met hun stem waren mensen in staat om over grote afstanden met elkaar te communiceren. In Afrikaanse landen werden uitgeholde boomstammen gebruikt die verschillende tonen konden produceren. Met deze ‘talking drums’ werden overdag grote afstanden overbrugd maar als het ’s avonds helemaal stil was, waren deze drums soms wel op een afstand van 25 kilometer te horen.

Door een geofende drummer kunnen tegenwoordig met de talking drum woorden en zelfs hele zinnen worden nagebootst. Dit komt omdat er in veel Afrikaanse talen ook gebruik wordt gemaakt van verschillende toonhoogten in de klan-

ken. De hoge en lage tonen uit de taal worden vertaald op de drum. De talking drum is dan ook een goed voorbeeld van hoe muziek kan worden ingezet om te communiceren.

Muziek is net als taal een communicatiesysteem. Bij taal gebruik je verschillende letters en leestekens om een boodschap over te brengen. In muziek doe je dat door verschil te maken in maat, ritme, toonhoogte en sterkte. Bij het maken van muziek kun je natuurlijk van bladmuziek spelen, maar je kunt ook heel goed improviseren. Dit houdt in dat de muziek die je speelt niet van tevoren vastgelegd is maar ter plekke wordt verzonnen, en dat komt al dicht bij het voeren van een gesprek.

Om te zien welke rol muziek heeft in de muziektherapie, kijken we in dit hoofdstuk eerst naar wat muziek is. Wat hebben muziek en communicatie met elkaar te maken? Om dat te begrijpen, bespreken we uit welke elementen muziek bestaat. Muziek is een bijzonder middel waar we allemaal dagelijks mee in aanraking komen. We bespreken welke kracht muziek heeft en welke invloed het op ons gedrag kan hebben. Muziek kan ook invloed hebben op hoe onze hersenen ontwikkelen. Hierover wordt steeds meer bekend en zijn al verschillende boeken verschenen. We gaan hier in dit hoofdstuk ook kort op in. En als we muziek dan uitgebreid besproken hebben en we zien dat we er dagelijks mee in aanraking komen, rijst de vraag: kan iedereen muziek maken?

MUZIEK AAN DE BASIS VAN COMMUNICATIE

Muziek heeft een grote waarde voor menselijk contact en communicatie. Baby's en hun ouders beginnen te communiceren met 'brabbelmuziek', en daarbij gebruiken ze melodie, klank en ritme. Het gehoor is het meest ontwikkelde zintuig bij een foetus. Dus wanneer de foetus nog veilig in de baarmoeder, zit is hij al gevoelig voor geluid en muziek. Vanaf de zestiende week van de zwangerschap reageert de foetus op geluid en vanaf de dertigste week zijn zijn oren volgroeid. Lage tonen, zoals de hartslag van de moeder, de stem van de vader of het geluid van de golven op het strand, kunnen de foetus tot rust brengen en worden als prettig ervaren. Hoge tonen en plotselinge, harde geluiden kunnen de foetus laten schrikken.

Muziek is een onmisbaar medium in het leven van de mens. Zo beschikken mensen over de bijzondere gave om op basis van een melodie of ritme een inwendige 'beat' aan te houden waarmee ze, precies in de maat, kunnen anticiperen op de

volgende tel. Met dit maatgevoel kunnen mensen hun acties synchroniseren, wat heel goed van pas komt bij samenwerking. Ook zorgt samen muziek luisteren voor gezamenlijk plezier. De beat zorgt ervoor dat mensen zich nog meer op elkaar afstemmen in beweging, mimiek en houding. Dit komt door spiegelneuronen. Professor Erik Scherder beschrijft in zijn boek *Singing in the brain* dat spiegelneuronen actief zijn als mensen samen dansen en muziek maken, en ons in staat stellen om extra goed elkaars geluid en bewegingen te imiteren.

WAT IS MUZIEK?

Als we kijken naar de definitie van muziek, dan zien we dat deze op verschillende wijze wordt ingevuld. De definitie die muziekfilosoof Clifton (1983) eraan gaf is dat muziek een volgorde van geluid en stilte is waar de luisteraar logica in aanbrengt die voor hem betekenisvol is. De betekenis die muziek krijgt, wordt bepaald door de manier waarop iemand luistert, waarneemt of handelt. De definitie

DEFINITIES VAN MUZIEK

‘Muziek is een verbinding tussen mensen zonder woorden.’

– *Jaap van Zweden*, chef-dirigent New York Philharmonic Orchestra

‘Elk geluid is muziek, als je ernaar luistert als muziek.’

– *Prof. dr. Henkjan Honing*, hoogleraar muziekwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam.

‘Muziek is alles, alles is muziek. Geluiden, klanken, structuren, bedacht of per ongeluk. Als je luistert, betekent het iets, raakt het je. Of niet. Als je geluid maakt, besta je, raak je iemand. Of niet. Muziek is. Overal. Altijd. Music Melius Facit.’

– *Jantje van der Wurff*, muziektherapeut Stichting Papageno

‘Muziek is voor mij het middel bij uitstek om je gedachtes en gevoelens te kunnen delen. De combinatie van melodie en tekst werkt voor mij al mijn hele leven helend, inspirerend, troostend en enthousiasmerend en ik ben blij dat te kunnen delen met anderen!’

– *Diggy Dex*, rapper, zanger en liedjesschrijver

‘Muziek is een collectie aan tonen en klanken die een emotie oproepen.’

– *Denneth Ahles*, deelnemer Papageno Muziektherapie

van Clifton is al van jaren geleden en is natuurlijk maar een van de vele definities die er in de loop der jaren over muziek gegeven zijn. Om te zien hoe er tegenwoordig gedacht wordt over de definitie van muziek vroegen we een aantal mensen die op verschillende vlakken met muziek bezig zijn om hun definitie van muziek.

MUZIEK EN TAAL

Voor het gebruik en begrip van gesproken taal speelt muziek een belangrijke rol. Dat blijkt bijvoorbeeld uit hoe onze hersenen taal en muziek verwerken. Het centraal gelegen hersencentrum, de thalamus, dient als verdeelpunt: muziek en de intonatie van gesproken taal worden naar rechts gestuurd en woorden naar links. Deze gebieden liggen gespiegeld in de hersenen en werken samen in het begrijpen van taal. De betekenis van gesproken taal wordt dus in belangrijke mate herkend door de ‘muziek’ van de taal, de intonatie (Mieras, 2010).

MUZIEK BEREIKT LUCAS WEL

Muziektherapeuten zetten tijdens muziektherapie met grote regelmaat werkvormen in om via improvisatie contact te maken met een kind met de diagnose autismespectrumstoornis (ASS). Een mooi voorbeeld is de volgende situatie: Lucas komt iedere week naar het Papageno Huis voor muziektherapie. Omdat het in de hal van het Papageno Huis vaak bedrijvig is, loopt zijn begeleider altijd mee om hem veilig door de hal te loodsen. Deze keer verloopt dat ondanks de voorzorgsmaatregelen wat stroever dan gebruikelijk. Bovenaan de trap naar het souterrain, waar de muziektherapie plaatsvindt, wil Lucas niet verder lopen. Hij verstart, wordt boos en schopt tegen de muur.

De muziektherapeute komt op het tumult af. Na een snelle inschatting van de situatie begint zij te zingen en dat doorbreekt tot

ieders verbazing de boze bui van Lucas. Lucas is nu in staat om met volledige aandacht voor haar rustig de trap af te lopen. Door deze muzikale interventie kan de sessie toch nog doorgang vinden. Dit is een van de vele mooie voorbeelden die de Papageno-muziektherapeuten met grote regelmaat zien. Het lukt vaak wel om iemand met muziek te bereiken wanneer dat met gesproken taal niet lukt.

Mathieu Pater

Muziek bestaat uit de elementen dynamiek, klank, melodie, ritme en vorm. Deze zorgen ervoor dat er samenhang en structuur ontstaat in muziek. Ook bij muziekinstrumenten zijn structuren te ontdekken. Deze geven richting aan hoe je het instrument kunt bespelen en zorgen ervoor dat er een bepaalde voorspelbaarheid voelbaar is in muziek. (Zie het kader *Wat ik fijn vind in muziek*.) Omdat je deze structuren al jong leert herkennen, helpen ze ons bij het contact maken. Muziektherapeuten maken gebruik van de structuren in muziek, die kunnen iemand met ASS helpen om een veilige basis te creëren, een voorspelbaarheid in de muziek. Van daaruit kan iemand met ASS worden uitgedaagd om contact te maken en iets nieuws te leren.

Een voorbeeld hiervan is wanneer een kind gefascineerd is door toonladders. Dat is dan ook de manier waarop hij op de piano wil spelen, in toonladders. Dat is wat hij laat horen, wat hij communiceert. De therapeut kan hierin meegaan, er volgt een samenspel in dezelfde 'taal'. Maar vanuit deze voorspelbaarheid en veilige basis kan de therapeut ook een verandering in het spel proberen aan te brengen, hij introduceert een nieuwe 'taal'. Het kind wordt uitgedaagd om een verandering te maken in de communicatie met de muziektherapeut. Hier wordt gebruik gemaakt van de vertrouwde structuren om vervolgens een variatie tot stand te brengen.

Zoals steeds duidelijker wordt, kun je muziek, net als taal, zien als een communicatiesysteem, zoals bijvoorbeeld in het kader *Muziek bereikt Lucas wel*. Door middel van klanken kun je de ander bereiken en door manipulatie van die klanken kun je verschillende boodschappen overbrengen en die 'kleuren' met bijvoorbeeld emoties. Ook taal werkt met deze elementen, een zin heeft een melodielijn die betekenis geeft. Probeer maar eens een verhaal voor te lezen op een monotone manier, je zult zien dat de luisteraar de aandacht er niet lang bij kan houden. Maar ook is het heel verwarrend wanneer je heel boos vertelt dat je iets leuks hebt meegemaakt.

De muziektherapeut Fritz Hegi (Hegi, 1986) ontwikkelde een componententheorie, waarbij de muzikale componenten verbonden worden met psychische processen. Klank, ritme, melodie, dynamiek en vorm hebben in grote lijnen elk hun eigen specifieke rol, functie en uitwerking op de mens (Hegi, 1981). Hierna bespreken we kort welke functie de verschillende elementen volgens Hegi hebben.

WAT IK FIJN VIND IN MUZIEK

'Iedere artiest en componist heeft zo een eigen voorkeur om een lied of muziekstuk te vertolken. Samenstelling van het orkest en melodie spelen hierbij de belangrijkste rol. Ik beluister muziek in eerste instantie melodisch. Ik probeer met mijn oor de lijn en het verloop van de melodie te volgen en de verschillende toonhoogtes. Samenspel van instrumenten en klanken die met elkaar harmoniseren zorgen voor het gevoel van welbehagen bij muziek. Een niet te groot orkest is wel zo plezierig.

Ik vind het prettig wanneer de opeenvolging van klanken, tonen *voorspelbaar* is. Ritme is daarbij bepalend. Niet al te vlug maar ook niet te langzaam. Middel-tempo is het gemakkelijkst te volgen. Walsen zijn weliswaar meeslepend, maar het moet niet te lang duren, want walsen kunnen gauw gaan vervelen. Hele langzame muziekstukken kunnen saai, ja zelfs slaapverwekkend uitpakken.

In technische muziektaal: voor mij zijn 'allegro, allegretto, andantino, cantabile, allegro-moderato' synoniem met 'zeer plezierig te volgen'. Ik heb liever niet 'presto assai, all'attacco, agitato of largo sostenuto, largo molto', dat vind ik te druk of te sloom. Muziek kan, indien de klanken aangenaam overkomen, fijne gedachten oproepen en die zelfs versterken. Ook kun je het tijdsbeeld voor de geest halen van het jaar waarin een bepaald muziekstuk is geschreven. Positieve associaties bij de gedachtegang tijdens het beluisteren van muziek kunnen mijn gemoedsgesteldheid zeer gunstig beïnvloeden. Ja zelfs stimuleren. Je raakt er helemaal in en gaat op in de muziek.'

Kees Momma

Auteur, ook bekend van de documentaire *Het beste voor Kees* (2014)

 Klank

Klank roept gevoelens op en gevoelens worden in klank omgezet. Denk aan treurige muziek in mineur of vrolijke muziek in majeur. Hegi stelt dat klank eerlijk is terwijl woorden kunnen liegen. Klank laat zich niet bedenken of vasthouden maar laat zich voelen en ervaren. Klank kan voortdurend veranderen net als emoties die worden ervaren. Elke emotie of gevoel heeft zijn eigen klank, zo kan op muzikale manier iemands persoonlijke achtergrond worden weerspiegeld in klanken.

 Ritme

Ritme heeft te maken met beweging en rust en de afwisseling hiertussen. Ritme is volgens Hegi ademhaling, polsslag, waken, slapen, spanning en ontspanning van de spieren. Iemand die uit balans is zou zijn eigen identiteit weer terug kunnen vinden door het leven te bekijken door een 'ritmische bril'. Hierdoor kan hij ontdekken wat zijn eigen ritme is en hoe dit zich verhoudt tot de wereld om hem heen. Wat is het ritme van geven en nemen, afstand en nabijheid? Hoe verhoudt je eigen ritme zich op deze aspecten tot dat van anderen?

 Melodie

Melodie kan een uitingsvorm zijn maar kan ook vertellen waar iemand problemen mee heeft. Iemand met ASS is soms geneigd maar één toon te spelen of juist herhalende/repeterende melodieën te spelen. Melodie kan muzikaal een mening uitdrukken door gebruik te maken van toonhoogte, articulatie, intensiteit en het leggen van klemtonen. De melodie in de taal verraadt dikwijls de mening van een spreker. Hegi verbindt de melodische structuren aan de psychologische betekenis.

 Dynamiek

Dynamiek kan iets vertellen over hoe iemand zich voelt. Het kan een uitingsvorm zijn van angsten of frustraties. Iemand die angstig is zal zacht spelen, terwijl iemand die gefrustreerd is juist hard zal spelen. Dynamiek is eigenlijk de werking van de tegenovergestelde kracht zoals hard en zacht, snel en langzaam. Dynamiek is de beweging van deze krachten die tegenover elkaar staan, in elkaar opgaan en tegenover elkaar kunnen wegstromen. Deze krachten zetten de andere componenten kracht bij en brengen ze tot leven. Een ritme komt tot leven wanneer er dynamiek bij komt, een melodie krijgt uitdrukking wanneer er dynamiek bij komt. Dynamiek is het muzikale component dat op

de voorgrond treedt en iets zegt over de inhoud; de wens, wil, kracht, wanhoop, onrust of lusteloosheid.

Vorm

De vorm tijdens muziektherapie heeft te maken met identiteitsontwikkeling. Hegi stelt ook wel dat de cliënt gevangen zit in zijn vorm. Hij klampt zich vast aan het bekende en kan daardoor geen verdere groei maken in zijn ontwikkeling. Door middel van muziek kan er op een veilige manier geëxperimenteerd worden met het spelen buiten de vaststaande vorm. De elementen ritme, klank, dynamiek, melodie en vorm wordt dus een betekenis toegekend die verwijzen naar het innerlijke van de mens. De omgang met het muzikale materiaal kan daarom iets zeggen over het emotionele leven van een mens.

STRESSREGULATIE

Regulatie is een heel belangrijke vaardigheid, die ons helpt af te stemmen op onze omgeving en op de mensen om ons heen. Dit concept kan in drie niveaus worden opgedeeld: cognitieve regulatie, emotieregulatie en stressregulatie. De eerste twee zijn welbekend, zeker binnen de geestelijke gezondheidszorg. Voorbeelden van deze vormen van regulatie zijn: meditatie, mindfulness, ontspanningsoefeningen, maar ook sporten, muziek maken en allerlei andere vormen van creativiteit. Onder deze vormen van regulatie bevindt zich de stressregulatie. Deze is minder bekend. En toch begint goed functioneren met goede stress regulatie. Gezien de hiërarchische en sequentiële aard van de organisatie van onze hersenfuncties, begint reguleren in het laagste deel van het brein, de hersenstam en loopt door naar het hoogste deel van ons brein, de (neo)cortex. In de hersenstam zit de aan-uit knop van ons stresssysteem. Evolutionair gezien is dat heel erg begrijpelijk, als er ineens een beer voor je neus staat, moet je niet nadenken maar instinctief handelen. In onze huidige tijd is het echter ook wel eens een nadeel. Als, door bijvoorbeeld een nare jeugdervaring, het stresssysteem overgevoelig is geraakt, heeft dat grote gevolgen. Zo is het heel erg moeilijk om van een ervaring te leren, als het stresssysteem staat te loeien.

Aaltje van Zweden is oprichter van Stichting Papageno. Haar betrokkenheid komt voort uit haar persoonlijke situatie: samen met haar man, dirigent Jaap van Zweden, heeft ze vier kinderen waarvan Benjamin autisme heeft. Ze is Ridder in de Orde van Oranje-Nassau en in 2016 bekroond met de Hélène de Montigny-prijs voor haar werk bij Papageno. Van Zweden geeft lezingen in binnen- en buitenland over autisme, kunsteducatie en het belang van muziektherapie.

Mathieu Pater is muziektherapeut en coördinator muziektherapie bij Stichting Papageno. Zijn promotie-onderzoek gaat over het effect van muziektherapie op het sociale gedrag van kinderen en jongeren met autisme. Daarnaast geeft Mathieu gastcolleges, workshops en lezingen over muziektherapie en autisme.

Stichting Papageno is een organisatie die zich met allerlei initiatieven en activiteiten richt op de ontwikkeling van kinderen en jongeren met autisme.

Lees hoe je een kind met muziek kunt stimuleren in zijn ontwikkeling

Muziek stimuleert de emotionele en cognitieve ontwikkeling. Muziek brengt emoties teweeg en kan mensen met elkaar verbinden. Hierdoor is het een uitstekend hulpmiddel om contact te maken met kinderen en jongeren met autisme. In *De kracht van muziek* gaan de auteurs in op hun eigen ervaringen, inspirerende gevalsbeschrijvingen, recent wetenschappelijk onderzoek en wordt er gekeken naar de unieke eigenschappen van muziek. Daarnaast komen verschillende technieken en werkvormen aan bod. Deze publicatie maakt inzichtelijk hoe muziek ingezet kan worden. Het is niet alleen te gebruiken in een klinische setting of in het onderwijs, maar is zeker ook interessant voor ouders die meer willen weten over hoe muziek gebruikt kan worden als middel om hun kind te stimuleren in zijn ontwikkeling.

Met medewerking van: Prof.dr. Erik Scherder, Tony Bloemendaal, Prof.dr. René Kahn, Prof.dr. Rutger Jan van der Gaag en Kees Momma.

‘Kun je je voorstellen wat het voor een kind betekent, als je niet kunt spreken en je emoties en gevoelens niet verbaal kunt uiten? Juist dan is muziek het communicatiemiddel. Dat fantastische gevoel dat muziek bij die kinderen (en bij ons allen) oproept, is van onschatbare waarde! Lees er meer over in ‘De kracht van muziek’; ik kan het aanbevelen.’

Prof.dr. Erik Scherder, hoogleraar Neuropsychologie, VU Amsterdam

lannocampus.com

